24/04/2020

«Ο Πόντος εσταυρώθη. Τετέλεσται»

/ Ιστορία - Εθνικά Θέματα

Απόσπασμα από τον ιστορικό λόγο του Λεωνίδα Ιασονίδη που εκφωνήθηκε κατά το εθνικό μνημόσυνο υπέρ των σφαγιασθέντων Ποντίων κατά την περίοδο του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, στο ναό Αγίου Νικολάου του Γαλατά της Κωνσταντινούπολης, στις 24 Απριλίου 1922, χοροστατούντος του Οικουμενικού Πατριάρχη Μελετίου Μεταξάκη.

Παναγιώτατε, σεβασμιώτατοι, αξιότιμος ομήγυρις,
Μελανίστιος εκ πένθους η «Αργώ» παραπλέει τας ακτάς, ρίπτει κατά γης τη λύραν ο Ορφεύς, ο δε Ιάσων, στηρίζων περίλυπος την κεφαλήν επί του πηδαλίου της ολκάδος, χύνει δάκρυ θαλερόν. Αι Αμαζόνες παρά τον Θερμώδοντα διακόπτουσι τους ιππικούς, οι δε Μύριοι του Ξενοφώντος προ της Τραπεζούντος αναστέλλουσι τους γυμνικούς αυτών αγώνας.

Οι «τηλόθεν εξ Αλύβης, όθεν αργύρου εστί γενέθλη», της επαρχίας Χαλδίας και οι εκ Κρώμνης και οι εξ Αιγιαλού εθελονταί του Τρωικού Πολέμου της πατρίδος, άπωθεν διαπυνθανόμενοι την τραγικήν τελετήν, ολολύζουσιν ως νήπια «παρά θίν’

αλός ατρυγέτοιο».

Την πατρίδα του βλέπων πυρπολουμένην, τους άνδρας εξοριζομένους, τα δε γυναικόπαιδα θνήσκοντα εκ πείνης, εγκαταλείπει Σινώπην την παλαίφατον Διογένης ο Κυνικός και, πρόσφυξ γενόμενος εν Ελλάδι, κυλίει τήδε κακείσε τον πίθον της προσφυγικότητος, κρατών δε φανόν ανά χείρας ζητεί τον άνθρωπον, όστις θα σώση τη γενέτειράν του.

Εις δημοσίαν πλατείαν της πατρίδος του, Αμασείας, βλέπων εν μία και μόνη ημέρα εστημένας 69 αγχόνας φεύγει ο Στράβων, περιπλανώμενος κοσμοπολίτης και απαρηγόρητος νοσταλγός.

Βασίλειος ο Μέγας και Γρηγόριος ο Θεολόγος περίτρομοι από τους γόους και τους στεναγμούς τών εν τω ναώ του Αγίου Γεωργίου Πατλαμά τουφεκιζομένων γυναικοπαίδων, διακόπτουσι, παρά την Κερασούντα, τη συγγραφήν της Φιλοκαλίας, από δε τους κλαυθμυρισμούς τών κατά των πετρών της Πουλαντζάκης και των Κοτυώρων συντριβομένων και συνθλωμένων νηπίων, Χρυσοστόμου του Ιωάννου στενάζει ο τάφος εν Κουκουσώ της επαρχίας Νεοκαισαρείας. Θρηνεί τον επιτάφιον θρήνον η Παναγία του Σουμελά, προσκόπτει και θρυμματίζεται ο ίππος του Αγίου Γεωργίου του Περιστερεώτα, επί πίνακι δε ζητείται η κεφαλή του ευθαρσούς Ιωάννου της Μονής του Βαζελώνος.

Αι Μυροφόροι αδελφαί Μακεδονία, Θράκη και Ιωνία και αι Ωκεανίδες Νύμφαι Κρήτη τε και Χίος και Μυτιλήνη, του πένθους περιβεβλημέναι τον πέπλον τον μελανόν, προσέρχονται εις το μνήμαν ζητούσαι τον Νεκρόν.

Προς τον Θεόν της Χριστιανοσύνης δεήσεις δεν αναπέμπονται πλέον, ο ήχος των κωδώνων δεν αντιλαλεί εις τους αιθέρας, εσίγησεν η ελληνική φωνή του Ευαγγελίου, δεν κελαρύζει ο ρύαξ, δεν ανθεί η φύσις, δεν κελαδούν τα πτηνά, ο Μάιος δεν είναι Μάιος. Εφέτος άνοιξιν δεν έχομεν, το παν απ’ άκρου εις άκρον πενθεί, διότι ο Πόντος απέθανεν. Ο Πόντος εσταυρώθη. Τετέλεσται. Ηλί, ηλί λαμά σαβαχθανί. Ποίος ο θρηνούμενος νεκρός;

Είναι υιός μονογενής της Ελλάδος με πολλάς αδελφάς, εν μεν χρόνοις μυθικοίς εκ πατρός Φρίξου γεννηθείς και διά της Αργοναυτικής Εκστρατείας του ελληνικού πολιτισμού εις Εύξεινον βαπτισθείς, εν δε τοις ιστορικοίς χρόνοις εκ Μιλήτου ορμηθέντες οι Ίωνες ίδρυσαν το 790 π.Χ. τη Σινώπην, αρχαιοτέραν του Βυζαντίου, είτα δε τας άλλας «Ελληνίδας», κατά έκφρασιν του τε Στράβωνος και του Ξενοφώντος, πόλεις, Ηράκλειαν, την Αμισόν, «Πειραιά» το πρώτον καλουμένην, την Ερμώνασσαν (Πλάτανα), την Τραπεζούντα, απάσας κατά τους εν λόγω ιστορικούς, οικουμένας καλώς, αξιολόγοις γυμνασίοις και αγοραίς και στοαίς

κεκοσμημένας λαμπρώς, άνδρας δε εξενεγκούσας αγαθούς, φιλοσόφους, ποιητάς και συγγραφείς και μαθηματικούς και γραμματικούς.

Αυτός είναι ο Πόντος, ο από Ινεπόλεως μέχρι Κολχίδος διήκων και ένδον μέχρι Τοκάτης και Αμασείας την ακτίνα επεκτείνων.

Ο Πόντος αυτός, από Φιλίππου του Αποστόλου εκχριστιανισθείς, εστάθη το ακρότατον κατά της βαρβαρικής Ασίας προπύργιον, Ακρίτας και Βιγλάτωρ του πολιτισμού και του Χριστιανισμού γενόμενος επί αιώνας, αναχαιτίσας πολλάκις και ανακόψας τας των ασιατικών ορδών επιδρομάς, θαυμασιώτατον υπάρξας ορμητήριον των μεγάλων Βυζαντινών κατά των Περσών εκστρατείας και καθέδρα αυτοκρατορίας αναδειχθείς είκοσι Κομνηνών αυτοκρατόρων.

Ο Βυζαντινός Ελληνισμός, ακοίμητος φρουρός του παγκοσμίου πολιτισμού, με τον έναν οφθαλμόν, την Κωνσταντινούπολιν, έβλεπε τη Δύσιν, και με τον άλλον οφθαλμόν, την Τραπεζούντα, έβλεπεν όλη την Ανατολήν.

Η εξόρυξις του ενός οφθαλμού τη 29η Μαΐου 1453 μοιραίως επήνεγκε και την εξόρυξιν του ετέρου οφθαλμού τη 15η Αυγούστου 1461.

Σκότος βαθύ και λαίλαψ αγρία αιμοχαρούς τυραννίας ενέσκηψαν εις τον ορίζοντα την ελληνικόν, ο δε Πόντος, μη έχων πού να προσφύγη και τας του Τραπεζουντίου Βησσαρίωνος εν Ευρώπη υπέρ Σταυροφορίας τινός ενεργείας ιδών ναυαγήσασας, προς διαφύλαξιν της πίστεως του εθνισμού του, κατήλθεν εις την κατακόμβην, εκρύβη υπό κοιλίαν Αμνού της Εκκλησίας και κατώρθωσε διά των αιώνων να περισώση εαυτόν, πολλούς βεβαίως συντρόφους απολέσας εν στόματι Κικόνων και Λαιστρυγόνων και Κυκλώπων. Μουσουλμάνος εν τω φανερώ, χριστιανός δε εν τω κρυπτώ αυτός ο πολύκροτος Σταυριώτης, αυτός ο φαινομενικός «Ούτις», εκδηλωθείς και αποκαλυφθείς κατά τον ΙΘ΄ αιώνα και το αληθινόν αυτού όνομα διακηρύξας, κατώρθωσε τοιαύτην να δημιουργήση κοινωνικήν, εκκλησιαστικήν, σχολειακήν, εμπορικήν και οικονομικήν ανθηρότητητα, ευρρωστίαν και υπεροχήν απέναντι όλων των συνοίκων λαών, ώστε να προκαλή το μίσος, τον φθόνον και τη μανίαν του δυνάστου, όστις και απεφάσισεν, αυτόν Προμηθέα, τον φορέα του φωτός και του πολιτισμού, να πασσαλώση επί των απορρώγων βράχων του Καυκάσου, όπερ και έκαμε. […]

Υπέρ τούτων, υπέρ των μυριάδων τούτων νεομαρτύρων, των ξίφει και πυρί και πείνη και ασθενεία και γυμνώσει και αγχόνη και σταυρώσει και ανασκολοπίσει και ατιμώσει και ακρωτηριάσει, εν τε τοις παραλίοις και τοις μεσογείοις, εν όρεσι και σπηλαίοις και ταις οπαίς της Γης και εν θαλάσσαις και ποταμοίς τελειωθέντων πατέρων και αδελφών ημών ετελέσθη το μνημόσυνον τούτο, ουχί βεβαίως ίνα

λυθώσιν αι αμαρτίαι αυτών, διότι αυτών, ως αίμα άλλου Ιησού, εξήγνισε και εξήλειψε πάσαν αμαρτίαν και κατάραν, αλλ’ ίνα αυτούς μεν εθνομάρτυρας και αγίους ανακηρύξωμεν, τον ηρωισμόν απαθαυμάσωμεν, την ψυχικήν ευστάθειαν υμνήσωμεν, το υπέροχον αυτών παράδειγμα μιμηθώμεν, τας υστάτας εντολάς τηρήσωμεν και την παρά τω Θεώ μεσολάβησιν αυτών υπέρ λήξεως των δεινών ημών επικαλεσώμεθα.

Πολύ γαρ ισχύει δέησις δικαίου προς Κύριον ενεργουμένη.

Απέθανον, Παναγιώτατε, με το όνομα της Πίστεως και της πατρίδος εις τα χείλη, απέθανον μη δειλιάσαντες μηδέ λιποψυχήσαντες προς της αγχόνης, τους λόγους Σου προοιμιαζόμενοι, ότι «βίος δεν είναι χρυσός, ούτε μεταλλείον και ότι προτιμητέος ο Γολγοθάς του μαρτυρίου από τον ευτελή βίον της δουλείας». Έστω αιωνία η μνήμη των μαρτύρων, των γνωστών και των αγνώστων.

Και καθώς Παναγιώτατε, τοις Περικλέους ίχνεσι στοιχούντες οι Σύμμαχοι εθέσπισαν το θεσμόν του Μνημείου «τω Αγνώστω Στρατιώτη» ούτω επαναλαμβάνω σήμερον πανηγυρικώς την πρότασίν μου περί ανεγέρσεως «Μνημείου τω Αγνώστω Μάρτυρι» με την επιγραφήν: «Έλληνες αδελφοί, εάν δια τον εξιλασμόν μιας καταστάσεως και προς ευόδωσιν του όλου εθνικού αγώνος επεβάλλετο συνολική τις ερήμωσις και θυσία, αγογγύστως υφίσταται αυτήν, αρκεί άλλη Πατρίς να ορθοποδή».

Οι μάρτυρες Παναγιώτατε, ων σήμερον τη μνήμην επιτελούμεν, έν μόνον διατυπούσι παράπονον, διότι οι ισχυροί και οι κραταιοί, παρά τας πανηγυρικάς υποσχέσεις, εγκατέλειψαν αυτούς απροστατεύτους.

Οι Πόντιοι εζήτησαν άρτον και έλαβον πέτραν, εζήτησαν ιχθύν και έλαβον όφιν, εζήτησαν τη ζωήν και έλαβον το θάνατον, εζήτησαν την ελευθερίαν και έλαβον τη δουλείαν, Αρχάγγελον εζήτησαν και Δαίμων τοις εστάλη, βοήθειαν εζήτησαν και τα νώτα τοις εστράφησαν. […]

Ναι, οικτίρουν ημάς, οίτινες κυλίομεν ως Σίσυφοι και Διογενείς τον πίθον της μαύρης και κακοδαίμονος προσφυγικότητος, ημάς, οίτινες απωλέσαμεν γενέτειραν ήτις ηυλόγει και καθηγίαζεν ημάς, κοιμητήριον ένθα εκοιμώντο τον νήδυμον οι πατέρες και αδελφοί ημών, σχολείον ένθα εδιδάχθημεν τον Θεόν, την Ιστορίαν, την Πατρίδα. Ημάς, οίτινες απωλέσαμεν φίλτρα ζωντανά, θρύλους και παραδόσεις, δι’ ων συνυφάνθη και ηγαπήθη η ζωή.

Ημάς, οίτινες απωλέσαμεν το παν εκτός της τιμής και της ελπίδος. Οι εχθροί ημών διεμερίσαντο τα ιμάτια ημών και επί τον ιματισμόν ημών [έβαλον] κλήρον.

Οι μεγάλοι νεκροί, υπέρ των οποίων ύψωσες, Παναγιώτατε, τας θεοδέκτους Σου ευχάς, λησμονήσαντες της αγχόνης και του μαρτυρίου τας φρικώδεις οδύνας μετ' αγωνίας παρακολουθούσι την τύχην τών εν Πόντω υπολειφθέντων γυναικοπαίδων, των εν τοις μεσογείοις από 10-55 εξορίστων αρρένων, και των εν τοις Νέας Ρωσίας λιμοκτονούντων 50.000 Ποντίων.

Εσχάτως, Ποντία μήτηρ, περιφερόμενη μετά της κόρης της εις τας προκυμαίας της Νοβοροσκίσκης, έρριψεν την κόρην της ταύτην εις τη θάλασσαν, προτιμήσασα να την ιδή νεκράν, αλλά παρθένον, παρά χορτάτην, αλλ' άνευ τιμής. Δεν είχον φάγει αι δυστυχείς από πέντε ήδη ημερών. Αδελφοί, πεινώμεν διότι πεινούν, πονούμεν διότι πονούν, ασθενούμεν διότι ασθενούν, γυμνητεύομε διότι γυμνητεύουν, επαιτούμεν διότι αποθνήσκουν.

Δότε μας ψωμίν. Δότε μας, διότι πεινώμεν, δότε μας, διότι, αν είναι γραφτό να αποθάνωμεν, επιθυμούμεν από τας χείρας σας, αδελφοί, να έχωμεν άρτον της Θείας Κοινωνίας. […]

Έως πότε το όρνεο θα τρώγη τα σπλάγχνα του Προμηθέως; Δεν θα εμφανισθή κανένας Θησεύς, δεν θα ίδωμεν κανένα Ηρακλέα; Πού θα προσφύγωμεν, Παναγιώτατε;

Προσφεύγομεν προς την Εκκλησίαν, παρηγορίαν και σκέπην των Ελλήνων. Προσφεύγομεν προς τον αήττητον στρατόν μας, χαράν και ελπίδα της πατρίδος. Προσφεύγομεν προς τον εθνικόν Τύπον, όστις ως φωτοβόλος ατμομηχανή σύρει το συρμόν του Αλυτρώτου Γένους διά μέσου της ερεβώδους σήραγγος της δουλείας. Προσφεύγομεν προς τον υπερόχου διαισθήσεως θαυμάσιον της Κωνσταντινουπόλεως λαόν.

Προσφεύγουμε επίσης προς τους δολοφονηθέντας μάρτυρας, πρεσβείαις των οποίων πεποίθαμεν ακραδάντως ότι θα αρθή η πλαξ του τάφου η πιέζουσα το τίμιον σώμα του Εσταυρωμένου Ποντίου Ελληνισμού.

Όχι. Ο σταυρός εφ' ου εκρεμάσθη ο Πόντος δεν είναι σταυρός του θανάτου Βαραβά, είναι σταυρός ζωής του Ιησού.

Ο τάφος, εν ω κείται ο νεκρός του Πόντου, δεν είναι μνήμα, είναι κατακόμβη, ην και άλλοτε εγνώρισεν επί αιώνας και εκ της οποία θα εξέλθη και πάλιν άθικτος η ζωή. Οι μάρτυρες είναι αι μυστικαί λιχνίαι, αι φωτίζουσαι την κατακόμβην της Πίστεως και της Πατρίδος.

Ο Πόντος, Παναγιώτατε, ποντίζεται, αλλά δεν καταποντίζεται. Οι Τούρκοι

θάπτοντες τον Πόντον, εκ συγχύσεως και ταραχής, αφήκαν έξω την κεφαλήν του.

Και το μεν στόμα του κηρύττει το παράπονόν του προς τον πολιτισμένον κόσμον: «Ηλί, ηλί, λαμά σαβαχθανί», τα δε ώτα του ακούουν τας γνωστάς των πέριξ ημών ταύτη τη στιγμή πτερυγιζόντων εθνομαρτύρων φωνάς «Μη φοβού ότι κατησχύνθης, μηδέ εντραπής ότι ωνειδίσθης».

Εξεγείρου ανάστηθι εκ νεκρών. Ένδυσαι την δόξαν σου. Εκτίναξαι τον χουν και ανάστηθι. Έκδυσαι τον δεσμόν του τραχήλου σου και πλάτυνον τον τόπον της σκηνής σου.

Τότε και μόνον τότε τα θύματα της τουρκικής θηριωδίας θα κοιμηθούν τον ήσυχον της αιωνιότητος ύπνον υπό τον γλυκύν τριγμόν μιας πύλης υψηλής, η οποία θα κλείση, και μιας κλειστής η οποία θα ανοίξη. Και τότε, Παναγιώτατε, ωσανά εις τους μάρτυρας του Πόντου.

Αιωνία και αΐδιος αυτών η μνήμη.

Εν Κωνσταντινουπόλει, τη 24η Απριλίου 1922

Πηγή: pontos-news.gr / Ένας ιστορικός λόγος εκφωνηθείς εις τον Ι.Ν. του Αγίου Νικολάου του Γαλατά της Κωνσταντινουπόλεως την 24/4/1922, έκδ. Αργοναύται Κομνηνοί, Αθήνα.